

Irgalmasság 5 Beteglátogatás (Jak 5,14-16)

Munkaközösséget szerveztünk, amelynek feladata lett volna, hogy betegeket „fedezzünk“ fel és amennyire lehet, meg is látogassuk őket. Ám, amilyen egyszerűnek látszott a terv, a megvalósítása mégsem sikerült maradéktalanul. Rá kellett jönnünk, hogy a beteglátogatás Jézus szerinti feladata egyáltalán nem magától értetődő. Esetenként, újra meg újra kell tanulnunk, hogy belenőjünk ebbe az igen fontos szolgálatba. S jó, ha előbb tudatosítjuk magunkban ennek nehézségeit és akadályait.

1.

Tudomásul kell vennünk, hogy a beteglátogatás n e m mindenki kenyeré. Van, aki lelkesen megteszi, más viszont nem tudja magát rávenni. De akár az egyik, akár a másik „látogató“ típushoz tartozom, mindenképpen először magammal kell tisztában lennem: miért a „könnyedség“ vagy miért az „elutasítás“ részemről? Meglátogatom a beteget, mert az közeli hozzátartozóm, rokonom, ismerősöm és nem szeretném elveszíteni vele a kapcsolatot? Akkor nincs gond, mert egyszerű megjelenéssel, beszélgető készséggel, kézfogással vagy egyszerű érintéssel (ölelés, simogatás?) tudtára adom a betegnek, hogy szívesen jöttem hozzá. Egyre kell azonban vigyáznom: magammal kell tisztáznom, hogy látogatásom nem k ö t e l e s s é g t e l j e s í t é s. A beteg érzékenyen reagálhat, ennek esetleges észrevételénél.

Nem azért látogatom meg a beteget, mert ezzel akarom őt meggyógyítani. Tudatában vagyok látogatásom esetleg kedvező következményének, de korlátozott voltának is: nincs a kezemben a k ö z v e t l e n gyógyítás. Ha ugyanis azt a benyomást keltem, sőt esetleg azzal az igénnyel lépek be, hogy tőlem, az egészségestől függ a meglátogatott gyógyulása, az negatív reakciót válthat ki a betegből, mert ez bizonyos túlfeszített „hatalom“-fitogtatás lehetne. Jézus a jerikói vakok meggyógyításánál sem lépett fel az automatikusan gyógyító szerepében, hanem őket kérdezte meg előbb, hogy „hiszitek, hogy meg tudom ezt tenni?“ (Mt 9,28) Igaz, hogy ő nem beteglátogató, hanem gyógyító lett, de még ebbe sem kezdett bele a vakok beleegyezése nélkül.

Nem jelenti a látogatás kudarcát, ha a látogató a maga viszonylagos „tehetetlenségét“ sem rejti véka alá. Óvakodnia kell, nehogy szakadatlan szóáradattal, túlzott arc- és kézmimikával vagy éppen gügyögő bizalmaskodással akarja ezt ellensúlyozni. A terápiás kutatásban nagy szerepet játszik a „segítő szindróma“ felismerése, azaz annak tudatosítása, hogy a látogató maga sem több „segítségre szoruló segítőnél“. „Sikerültnek“ nem az a látogatás tekinthető, amikor a látogató mintegy „győztesként“ távozik (ezt az ügyet is elintéztem!), hanem amikor a hátrahagyott beteg mintegy s o r s t á r s a t látott benne. Talán éppen itt kell érvényesülnie az apostoli ajánlásnak: „Örüljete az örülőkkel, sírjatek a sírókkal“ (Róm 12,15). Elrettentő, negatív példái lehetnek Jób barátai, akik vigasztaló szándékkal látogatják meg a meggyötörtet, de végeredményben vitáznak vele és kioktatják őt. Nem csoda, ha Jób mintegy visszahúzódik a betegsége csigaházába és már egyedül csak Istentől remél segítséget (Jób 16,2).

Idetartozik a kérdés is, hogy vajon a látogatást a beteg maga kérte-e vagy az váratlanul „rászakadt“? Észak-német gyülekezetemben szerveztem beteglátogatást a szomszédos kisváros kórházában (akkor még nem voltak speciálisan kórházlelkészek). Hetenként, egy bizonyos időpontban, előre jelezve, jelentünk meg és végiglátogattunk egy-egy osztályt. Sose felejttem el azt a többágyas szobát, amelyben átéltem a látogatás hatásának teljes palettáját. A „hála Istennek, hogy végre meglátogat valaki“-tól kezdve a szótlanság elfordulásig, sőt merev elutasításig minden előfordult: volt aki hangosan velem imádkozott és olyan is, aki haragosan jelentette ki, hogy zavarja a látogatásom. Egyiket sem volt szabad túlértékelnem. Tudtam, hogy rendszeres templomjáró számára

hiánypótló volt a látogatásom. De azt is, hogy valaki esetleg azért volt tartózkodó, netán elutasító, mert nem kívánt a maga jelenlegi elesettségében, sőt szájalomra méltó voltában mutatkozni. Nem lehetett nagy elfogadottságot várni attól, akihez hozzátartozók küldtek („ugyan nézzen már be hozzá...“), csak őt erről nem értesítették. És megint más volt az, aki maga kérte az ápolóktól, hogy értesítsenek engem. Ide tartozik a látogatás ideje és a betegség fázisa, amit figyelembe kell venni. Ezzel most részleteiben nem foglalkozunk. De meg kell említenem azt az osztrák-amerikai asszonyt, aki először hívta fel a figyelmet arra, hogy a betegség különböző fázisait nagyon komolyan kell venni. Nem mindegy, hogy a meglátogatottat éppen most tájékoztatták betegségé súlyosságáról vagy pedig már „elfogadta“, hogy számára nincs gyógyulás! Ilyenkor fontolóra kell venni, hogy van-e és milyen „értelme“ a látogatásnak? Jézus sem látogatta meg a beteg Lázárt, pedig annak nővérei értesítették őt. Oka kellett legyen, hogy Jézus ennek nem tett eleget. Csak találgathatunk, de talán – a történet ezt sugallja! – számára a halott feltámasztása nagyobb súllyal esett latba, mint egy beteglátogatás?!

2.

A bibliai emberek életének – akár a mienkének – sajnálatos kísérői a betegségek, amelyeknek se szeri-se száma. Főleg a héber nyelvnek tucatszámra vannak kifejezései, amelyekkel ezeket próbálja meghatározni, illetve velük foglalkozni. Például a 41. zsoltár ezekből csaknem húszat sorol fel. Ennek megfelelően sokszor van szó a betegségek okáról, azok elszenvedéséről vagy az ellenük való lázadásról, gyógyításukról és gyógyulásról. Alapvető gondolat azonban, hogy Isten és a betegség között összefüggés van, mind a keletkezést, mind a gyógyulást tekintve. Ilyen értelemben a betegség is „vallásos“ kérdés. Az Úr ver meg betegséggel, – lásd az egyiptomiakra mért csapásokat, – de ugyanolyan érvénnyel bír a kijelentés is: „Én vagyok a te gyógyítód“ (2 Móz 15,26). Jézus áttörte ezt a „tettek és következmények“ szigorú falát, nem csak azzal, hogy maga is kifejezetten a gyógyításban látta egyik feladatát – „meggyógyította a különféle betegségekben szenvedőket“ – közli az evangelista (Mk 1,32), de a tanítványait is ezzel a feladattal bízta meg (Mt 10,8). Sőt tiltakozott az ellen, hogy a betegség okát és ne annak célját keressék Istenben (Jn 9). Nem csodálkozhatunk, hogyha a betegek meglátogatását az irgalmasság cselekedetei közé sorolta.

Jellemzésül figyeljünk még két bibliai szakaszra. Az első Ábrahámmal történt: körülmetélkedése okozta fájdalmait viselte, amikor „megjelent neki az Úr“ (1Móz 18,1). Rabbik értelmezése szerint Isten nem csak elsőként látogatta meg a beteget, de azzal az örömhírrrel is, hogy „egy esztendő múlva visszatérek hozzád és fia lesz Sárának.“ Mintha csak ezzel teljesedett volna be a prófétai ígélet: „Az Úr enyhülést ad a betegágyán, jobbulást ad neki, valahányszor betegen fekszik“ (Zsolt 41,4). Isten tehát még a szenvedést is kárpótolja az örömhírrrel.

Nem ilyen magasztosan magas polcra emeli a beteglátogatást a realista Jakab apostol: „Beteg valaki köztetek, hívja el a gyülekezet elöljáróit, imádkozzanak fölötte és kenjék meg az Úr nevében olajjal. És a hívó könyörgés megmenti a beteget és lábba állítja őt az Úr“ (Jak 5,14-16). Távoll áll tőlem, hogy ennek pontos lemásolását javasoljam a mi beteglátogatásaink alkalmával. De arra legyen szabad felhívni a figyelmet, hogy milyen fontos szerepet játszhat a gyülekezet a beteg számára. Jó azért, ha tudom, hogy látogatásommal azt a gyülekezetet is pótolom neki, amely istentiszteletén imádkozik felgyógyulásáért! – Az „imádkozzanak fölötte“ már több problémát vet fel. Valaki „fölött“ imádkozni azt is jelentheti, hogy a beteget tulajdonképpen már „elparentálták“. Beteghez hívott egy asszony – magából kikelve! – mert nem sokkal előtte ott járt náluk valaki, aki kimondottan a haldoklók fölötti imádságával teljesen kétségbe ejtette gyógyíthatatlan férjét.

Ahogy már említettem, a beteggel való imádkozás kettőn áll: felajánlhatom, illetve megteszem, ha ő vagy családja kérte. De ez ne menjen túl a kérésen, hogy Isten tartsa fölötté kezét és ebben az állapotában se hagyja magára. – Az olajjal megkenés annak idején elengedhetetlen volt, ahogy azt az irgalmas samáriai is tette. „Olajat és bort töltött sebeibe“ – (Lk 10,34), de az egészen biztosan nem azonos az időközben bevezetett „utolsó kenettel“. A biblia korában nemcsak királyokat és prófétákat kentek fel olajjal, hanem ünnepi lakomák vendégeit is (Mk 14,3). A Messiás lakomája elővételezésének számító lakomákon a megkenetés a tiszteletadás, az öröm kifejezése, és nem a halálra való előkészítés volt a cél. És semmiképpen nem azonos – ha az kérésre történik – a betegnek nyújtott, erősítő úrvacsorával. Isten őrizzen attól, hogy ezt az élet szentségét bármiféle utolsó kenettel tévesszük össze. Mert az jele annak, hogy a beteg sincsen kizárva a gyülekezete úrvacsorai közösségéből.

3.

Van még egy kérdés, amely betegeknek gyakorta okoz fejfájást és vele látogatásaink alkalmával is találkozunk: mi az oka betegségemnek? Miért lettem beteg? Mit tettem rosszul vagy mit mulasztottam, hogy ide jutottam? Vagyis: bűnöm miatt vagyok beteg? Feleletekkel itt igen óvatosan kell eljárunk. Részben azért is, mert nyilván betegséghez vezethet egészségtelen életvitel, egészséget veszélyeztető szerek vagy szokások sora. Itt tehát fennállhat a már említett tett és következmény közvetlen összefüggése. Hogy ezt bűnnek nevezzük-e, az más lapra tartozik. Azt azonban nem szeretném elhallgatni, hogy – bár közvetlen kapcsolat alig is lehetséges – a Szentírás sokkal nagyobb összefüggésben látja a kettőt. Az ószövetségi Jób esete ennek csaknem drasztikus példája. Sőt Jézusról is azt olvassuk, hogy amikor paralizált hozták elé, hogy gyógyítsa meg, neki is előbb megbocsátott, mielőtt testi baján segített volna (Mt 9,1-8). Mindezt azonban azon a háttéren kell néznünk, amely a bibliai emberek világa: számukra a betegség elsősorban nem patológikus-fiziológiai jelenség, hanem jele az Istentől elszakadásnak, s mint ilyen, a teremtés rendjének durva megtörése. És bár az Ószövetségben már a poklosság=lepra szava is – *sáraat* – azt jelenti, hogy „istenverte“ (4 Móz 12,9-10), DE Jézus nem a betegség okát firtatta, viszont a célját az Isten dicsőítésében jelölte meg (Jn 11,4).

Ugyanakkor tapasztalatok mutatják, hogy az apostoli intést komolyan vegyük: „...mikor az Úr ítél minket, akkor nevel...“ (1 Kor 11,32). Betegségünk lehet az ő pedagógiájának egyik eszköze. De akkor sem veszi le rólunk a kezét, ha betegek vagyunk, sőt áldássá válhat számunkra még ez a „rossz“ is. Ennek az örömteljes üzenetnek a hűséges közvetítése minden keresztyén beteglátogatás végső célja. Eléréséhez nagy alázatra és Isten Lelke segítségére van szükségünk. Ámen.

Gémes István